

zijnde. Antw. De Apostel schrijft aan de slang een arglistigheid toe (2 Kor. 11:3). En de listigheid wordt in den tekst niet aan den Satan, maar aan de stomme slang toegeschreven.

C. Dat het niet begrepen kan worden, om wat reden de Satan zich een slang, die tevens een sprake- loos en redeloos dier was, tot zijn werktuig zou uitge- kozen hebben, daar hem voegzamer en gepaster aan de hand was een ekster, ten aanzien van de spraak; een aap, ten aanzien van de gedaante. Antw. God zegt de reden: omdat de slang listiger geweest is. Weder antwoordt gij: dit kan niet begrepen worden. Wij hebben voorheen reeds de reden gezegd: omdat hij de slang zich de allerbekwaamste voor zijn oogwit geoordeeld heeft. En zoo hij zonder eenige reden dus geoordeeld heeft, wat dan?

D. Dat, indien de Satan door een slang gesproken heeft, hij dan een groter wonderwerk zou gedaan hebben, dan God ooit gedaan heeft. Antw. Dit is niet ver af van godslastering. De Satan heeft geen wonder- werk gedaan, en veel minder een groter dan een wonderwerk Gods, omdat wat de Satan gedaan heeft, de krachten der natuur niet te boven gaat; want de tong van eenig stom dier te buigen, om door zijn (des Satans) kracht en vermogen een onderscheidbaar geluid in de lucht te formieren, gaat de natuur van het onvernünftige stomme dier niet te boven, en het blijkt in uw ekster zelf.

E. Dat ook de Duivel veel natter en gepaster gesproken zou hebben door de slang, dan God zelf door de ezelin van Bileam. Antw. Weg met godslaste- ring! De Satan sprak zeer listig door middel van een zeer listig dier, om de Vrouw, die wegens de oor- spronkelijke gerechtigheid alsnog wijs was bij uitne- mendheid, te bedriegen en te verleiden; en God sprak door een ezelin, een allerbotst en domst dier, om den dwazen en dommen valschen Profeet te scherper te steken, zooals Petrus duidelijk en uitdrukkelijk zegt (2 Petr. 2:16).

F. Dat de Schrift niet zegt, dat de Satan gespro- ken heeft door de slang of de slang den mond geopen heeft, zooals van Bileams ezelin gezegd wordt (Num. 22:28). Antw. Dit wordt wel niet met zoveel woorden in den tekst gezegd, dat hij door de slang gesproken heeft; evenwel wordt er gezegd, dat er zulk een is hij geweest, die door te redeneeren den zeer wijzen mensch heeft kunnen verleiden, tus- schen wien en het zaad der Vrouw (Christus) nu vij- andschap is, wien Christus den kop zou vermorzen; buiten allen twijfel is deze de Satan. Ook zegt zij, dat er een ware slang bij geweest is, die Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft (2 Kor. 11:3); er is zulk een oude Slang bij geweest, die ge- noemd wordt de Duivel en Satanas, buiten twij- fel, die van den Duivel bezeten is geweest, en der- halve verleidende (Openb. 12:9). Deze dingen tezamen gevoegd, wat kan er dan voegzamer en geschik- ter gezegd worden, dan dat de Duivel en Satanas door de slang verleid heeft? Zoodat ge nu uzelf niet be- hoeft aan te vallen, door te zeggen:

G. Wie is 't derhalve geweest, die hier sprak? en

te antwoorden: dat is de slang geweest, aan welke God tot een straf aankondigde op den grond te kruipen. Gepaster zal Johannes u antwoorden: 't is geweest die oude Slang, welke genoemd wordt Duivel en Satanas, de Verleider, of: welke verleidt. Of nu het werktuig, de slang, vóór den val stof gelekt en op den grond gekropen heeft, zulks baart gansch geen zwartigheid: zoo gij het laatste zegt, zoo moet men begrijpen, dat die dingen, die de slang totnogtoe natuurlijk geweest waren, en zonder moeite en moeilijkheid, haar tot een straf hebben kunnen worden aangekondigd, opdat daarbij zou zijn de hoogste moeilijkheid, smaadheid en schande.

H. Dat die vijandschap, welke God gezet heeft tusschen de slang en haar zaad aan de eene zijde, en de Vrouw en haar zaad aan de andere zijde, nu niet opgemerkt wordt, wijl er slangen gevonden wor- den, die geen vijanden zijn van den mensch, welke den mensch niet beschadigen, ja, hem daarenboven voor- deelig zijn. Antw. Io. 't Zij zoo, wat Bekker even- wel totnogtoe niet bewezen heeft. De tekst zegt nochtans niet, dat zulks aan alle soorten van slangen tot en straf is aangekondigd; want wat, zoo God zulks aan die slang alleen en aan haar zaad heeft aangekondigd, die de Vrouw verleid heeft? Want er is, wat hij zelf erkent, een soort van slangen, die den menschen vijandig is. Maar zo, hij veronderstelt, dat hier alleen verstaan wordt een slang, die een heest is: terwijl wij allang betoond en betoogd hebben, dat er verstaan wordt die slang, welke het zaad der Vrouw den kop vermorzen zou, n.l. de Satan (Rom. 16:20), die oude Slang, die genoemd wordt Duivel en Satanas, de Verleider (Openb. 12:9). Tusschen dezen en het zaad der Vrouw is, en zal altijd zijn een gedurige vijandschap.

I. Derhalve is er (I.) geen reden, dat hij voorwendt, dat de slangen bij de Ophiten en Indische heidenen in de hoogste eer zij. Wat daarop wordt geantwoord, dat dit plaats heeft bij het slangenzaad, waartusschen en tusschen het vrouwezaad, Christus, een alijdurende vijandschap is.

K. Hij gaat voort tot de plaats van Openb. 12:9. Hij vraagt (waarlijk schimpend en oneerbiedig genoeg, alsof hij niet erkende, dat Johannes tot den Draak gekomen was door Goddelijke inblazing, door welke de geheele Openbaring neergeschreven is): hoe is Johannes tot den Draak gekomen? Dan voegt hij er aan toe, dat er in deze plaats niets anders is dan een gezicht, en wel zulk een gezicht, dat niet op den verleiden, maar op den toekomstigen tijd ziet; en dat derhalve hieruit niets besloten worden kan. Antw. Hij spreekt van den Draak, die genoemd wordt die oude Slang, die geweest is van den beginne, naar de verklaring van Christus (Joh. 8:44), die verleid heeft van den beginne, nog verleidt, en verleiden zal door alle eeuwen heen de geheele bewoonbare wereld; van hem spreekt hij niet in den toekomstigen, maar in den tegenwoordigen tijd: die ver- leidt, buiten twijfel volgens den stijl der H. Schrift,

ons diefstbaar zijn. Immers, zoo ooit dan wordt hierbij duidelijk, hoe groot het verschil is tusschen wat wij aanvaarden als kanoniek, door God zelf gegeven, be- richt omtrent den geboren Koning der Joden, en de verzinning van den geest, die het apokriefe geschrift heeft doen geboren worden, ook voorzover het over Jezus' geboorte en kindsheid zich heeft verneid — met het spel der verbeelding; nu eens luchtige, dan weer zweele verbeelding.

Wij willen trachten, in zeer kort bestek, enkele bijzonderheden uit de nieuwtestamentische geschriften naar voren te brengen; om dan daarna het in het oog loopend verschil, den diepen afgrond, tusschen kanoniek en apokrief kerstverhaal in enkele trekken aan te geven.

In de eerste plaats vraagt hier onze opmerkzaam- heid: het z.g. protevangelië van Jakobus. De schrijver is ons onbekend; dat hij de eerste bisschop van Jeruzalem zou zijn geweest, broeder en apostel des Heeren, heeft de traditie wel bewoerd, maar niet be- wezen. In zijn z.g. evangelië wordt het wonder ge- zocht om het wonder; dat is al dadelijk een der meest op den voorgrond tredende zonden der apokriefe ver- zinning. Hij laat Jozef Maria huwen langs zeer bizon- deren weg; want toen Maria, zelf op zeer buiten- gewone wijze uit aanzienlijken stand geboren, 12 jaar oud was, liet de hogepriester, na ingewonnen advies van den priesteraad, alle weduwnaars bijeenkomen, waarna, volgens aanwijzing van een engel, aan dien weduwnaar, die een teeken zou ontvangen van boven, Maria tot vrouw zou gegeven worden. Het teeken viel Jozef ten deel: zijn staf bracht een duif voort, die boven zijn hoofd vloog; en zoo werd hij aangewezen als man van Maria. Hij had reeds kinderen uit zijn eerste huwelijk en al vreesde hij — zooals iemand ongelukkig vertaalt — „de risée te worden” van heel Israël, hij nam het jonge meisje als vrouw aan, hoe oud hij ook was.

De wonderlijke historien worden bij de geboorte evenwel nog vermenigvuldigd.

Van de dichterlijke verbeeldingen eens hedendaagschen kinderschrijvers, die in zijn kerstverhaal voor de jeugd tot den kinderlijken geest indringt met de vraag: hoor je dat gehuil? het is een leeuw; hoor je dat gekrijch? dat is de hyena, ook al een wild beest; en dan dat gehrom, wat is dat? dat zal wel een beer zijn; hoor je dat geritsel? toch geen wild dier...? hoe kom je d'r bij? 't is een schape... het schéert het gras weg; wat komt daar aangerend? wat groint daar zoo? het is een heest, lang en slank; het springt tegen het schape op... zijn laatste uur geslagen... hoe kom je d'r bij? 't is de waakhond... kijk maar, hoe vroolijk het schape al weer weghuppelt... van deze on- rustige verbeeldingen omtrent den onrustigen nacht van Bethlehem Efrata, zeg ik, moet onze apokriefe Jacobus niets hebben. Hij vindt meer de stilte uit als passend decorum. Want als in zijn verhaal Jozef

waaraan het niet ongewoon is, bij duurzams en ach- tereenvolgende handelingen door een verwisseling de tijden omdereen te vermenigen. Ondertusschen nemen wij daigene aan, wat hij er aan toe voegt: dat daaraan besloten kan worden, dat de vijandschap, die in het Paradijs aangekondigd is tus- schen het zaad der Vrouw en het zaad der slang, tot op den huidige dag toe duurt (wat hij in §§ 17 en 18 dus duidelijk toge- sproken had, en waartegen hij zich kant in den geheelen inhoud van zijn 19e Hoofdstuk) en wel in dien zin, dat onder den Draak en den Satan en zijn zaad worden verstaan zijn Engelen, di- de kwade geesten (wat wij aannemen), maar niet de kwade menschen; dat deze in de H. Schriften nergens worden genoemd Engelen des Duivels, of het zaad der slang, daarop antwoorden wij lo, of het zaad der slang de kwade geesten zijn, en of insgelijks kwade menschen genoemd worden het zaad der slang, doet volstrekt niets tot het tegenwoordige vraag- en verschildstuk, en wordt nergens anders toe bijgebracht, dan opdat hij, dewijl hij niets heeft waarmede hij niet eenigen schijn de kracht van deze plaats ontwijken kan, tenminste dit hebbe. Maar zo, de kwade menschen, schoon niet met zoo veel woorden, worden genoemd het zaad der slang (Matth. 22:33), slangen, adderege- broedsels (Matth. 3:7 en 13:34), welke zijn uit hunnen Vader den Duivel, die een louterer is en een menschenmoorder van den beginne (Joh. 8:44). Voeg daarbij 1 Joh. 3:8: die de zonde doet, is uit den Duivel, want de Duivel zondigt van den beginne; en vs 10: hierin zijn de kinderen Gods en de kinderen des Duivels openbaar... Die nu gezegd wor- den uit den Duivel te zijn, en kinderen des Duivels, worden die niet genoemd en gezegd te zijn het zaad des Duivels? En zo gij op de woorden vit, zeg, waar de booze geesten het zaad des Duivels genoemd worden. Geloof althans tenminste u zelf, die u zelf vergeten zijde, dit zegt in Hoofdstuk 18, § 3.

HEFT.

MUZIKALE KRONIEK.

XV.

Het Weihnachtsoratorium te Amsterdam.

Nu waren de feestelijke bloemen en kransen weer opgeborgen; het gedachtenis vieren van het 20-jarig bestaan had een einde en door de Chri- stelijke Oratoriumvereniging te Amsterdam werden de schreden gezet naar het zilveren feest. Ik heb niets tegen het af en toe vieren van een bijzondere gedachtenis en vind zelfs veel er toe te zeggen. Maar ik was, eerlijk gesproken, toch

er op uittekt, om een vroedvrouw te zoeken, die loopt bij en — hij loopt niet; het hemelgemaal staat stil; en de arbeiders, die uit den schotel eten zullen, eten niet, want hun hand, die naar den schotel tusschen niet en de schapen verroerden zich niet en de geiten aan de beek dronken niet, en het was alle doodelik, want de Heiland der volken kwam in, en het groote mysterie was niet alleen in de „spelonk”, maar Maria alleen was gelaten, maar het hing ook over de velden. Het is alles dezelfde tastbaarmaking van stilte, die ook, in navolging van deze apokriefen, Solus Lagerlof heeft beproefd in de inleiding van haar „Wo- deren van den Antichrist”.

En tegenover dit teeken der stilte, dat welsprekend wil zijn in zijn zachte annuntiatie der groote verbor- genheid, plaatst dan de apokriefe schrijver, niet in staat, zichzelf getrouw te blijven, het onkiesche van haal van de vroedvrouw, die met Salome curieuselijk disputeert over het wonder van de maagdelijke geboorte en over de vraag, of daarvoor wel plaats is in de encyclopaedie der op empirische gegevens opgebouwde vroedvrouwelijke wetenschap.

Ongeveer gelijk voorstelling geeft Pseudo-Mattheus, die evenwel weinig erkenning gevonden heeft en die we dan ook hier grootendeels laten rusten. Het eenig- wat vermelding verdient, is zijn opsmukkend verhaal der geboorte. Laat het evangelië van Lucas in de velden van Bethlehem het licht der herders omschijnen en dat alleen als begeleidend verschijnsel van de verschijning der engelen, die immers als lichtgeesten gedacht zijn, en die als zij zelf zich aan de herders onttrok- ken, hem ook weer in het donker achterlieten. — Pseudo-Mattheus (en dat is weer een echt kenmerk van het apokriefe) heeft het licht noodig om het licht; meer dan de engelen, die het Woord bedienen aan de menschen, en die het „teeken” slechts dienstbaar stellen aan hun prediking, dat het Woord waarachtig is, meer dan die engelen en dat Woord, zeg ik, is hem het LICHT ZELF, en die overeenkomstig brengt hij op zijn schilderij een be- melische schittering, ook waar de glans niet is uitge- straald door engelen, die hem werpen in oogen van verbaasde menschen. Niet alleen het veld, maar ook de spelonk, waarin Maria de geboorte wacht, is hij hem in den nacht verlicht met hemelische glans. En die glans blijft in de spelonk, niet als in den nacht der geboorte, maar zoolang Maria er verblijft houdt. Ieder proeft hier het verschil. Bij Lucas een licht, maar dat aan onwetenden (herders) ge- openbaard wordt, opdat zij zouden weten; het licht openbaart Bij Pseudo-Mattheus een lichtglans, ook over Maria, die evenwel weet wat staat te geschieden; het licht is hier geen middel tot openbaring, maar doel op zichzelf: een vriendelijke illustratie van God- maar zonder het „moeten”, zonder de „noodzakelij- heid” der openbaring. Bij Lucas een lichtschijnsel, dat maar even zich laat zien aan verbaasden, en dat zich onmiddellijk terugtrekt, zoodra de engelen

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Apokriefe Kerstgedachten.

I.

Wij, kinderen der 20e eeuw, meenen al een reuzen- taak te aanvaarden, als wij ons bakken onder het woord der verneming, dat ons zegt: Beproeft de geesten, of zij uit God zijn. En: geloof niet een iegelijk geest. En: onderscheidt het kostelijke van het snoode. En, in het kort, elk woord, dat ons toeroept, dat tusschen wat uit God en uit den mensch is, het we- zensonderscheid moet gekend en gepredikt worden.

Maar hebben wij ons wel eens voorgesteld, wat die opdracht van goddelijke souvereiniteit en apostolische autoriteit heeft gevestigd van de oude christelijke kerk, die in haar nieuwtestamentische brieven zich tot de gehoorzaamheid aan deze roeping hoorde bewegen, en die in de eerste eeuwen na de prediking der apos- tolen te oordelen had over de vraag, welke van alle geschriften, die in de kringen der gemeenten in omloop waren gebracht, als „apokrief” en welke als „kanoniek” moesten worden erkend?

Want niet alleen de ons bekende evangeliën en brieven zijn tot de christelijke kerk gekomen, maar daarnaast hebben veel andere „evangeliën” en brieven de aandacht der christelijke kerk voor zich gevraagd; en tusschen al die boeken en boekjes moest nu de schifting geschieden. Voor wie geloof in het bestaan van den bijbel als heilig, van Gods Geest ingegeven boek, is een beroep op de leiding van den Heiligen Geest, ook bij het werk der vaststelling van den kanon, een zeer natuurlijk uitvloeisel van zijn aan- vaarding der theopneustie; een beroep, dat hem tot rust voert, zoo vaak de vraag hem wordt voorge- legd, of wel de kerk op rechte wijze het werk der schifting tusschen kanoniek en apokrief heeft vol- bracht. Want hij moet wel aannemen, dat de zelfde Geest, die door een zeer bijzondere daad van theo- pneustie den bijbel van boven gegeven en aan de kerk heeft toegedacht, ook zal hebben gezorgd, dat die kerk het geschenk Gods heeft gevonden en als zoo- danig aanvaard. Maar dit neemt niet weg, dat hij toch wel iets verstaan kan van die ontzaglijke zwa- righeid, waarvoor de kerk heeft moeten staan, toen zij uit eigen oogen had te zien; want ook in de vaststelling van den kanon werkt God organisch; Hij bedient zich van het zelfstandig, en bewust, en voor-zichtig on- derzoek der kerk. Bovendien komt uit de overwe- ging van al die dingen wel eens de gemoedelijke be- geerte op, om ook thans de overwegingen der oude kerk na te gaan en de vraag te stellen, of ook de christen van deze eeuw het verschil, het we- zensverschil, tusschen kanoniek en apokrief kan — men vergunne ons ditmaal het woord — „aanvoelen”.

Daarbij kan nu de overweging van het kerstevangelië

blij, dat w-
gingen, wa-
een veree-
ook het b-
een feest-
En voor

uitvoering
nachtsoral-
heeft de
thans was
gis) de vi-
In 1914

tegenwoor-
ik wil begi-
dat de ve-
voor haar
tegen K-
dat vooe-
deze zeld-
ten meest-
het gepred-
voor onze
dankende

De C. C.
damsche E-
reeds mee-
uitvoering-
teeken voc-
habituës. I-
de wissel-
paald wer-
men aan
stellen en
ten gehoor-
concerteere
maar zij
alleszins
aan te ne-
doen. Daa-
sterdamme
succes, wa-
de toekomst
zeer hoop-

De avon-
de uitvoer-
het bestuu-
zal aan di-
gedaan, de-
tijd. Ook
belangstell-
Ik heb
heb ik da-
uitvoering
van 1924

zelf weer
het allerko-
de kwistig-
in overstel-
mededeelin-
en hemel-
dóór elkar
het geweld
transcenden-
apokriefen
fantaseerd,
sche genad-
te ontvang-
haar maar
oogenblik v-
beroofd; wa-
wordt hier-
moed. Kan-
feit als „e-
schets” ont-
meer beho-
wonder, de
heeft den
is, heeft o-
ook echt

En — v-
zijn eigen
als de Jak-
spelonk va-
en blijft
zich onmid-
neerwerpen
vrouwen, t-
terheid van
overtuigen
en gepluis-
breken in
't zijn alre-
en waartus-
pen. Het w-
kanonieke
redeneergat
als de Se-
kanoniek
den, het
feet...”
gekantsel
vertellen, v-
dat toen v-
kent zijn b-
en ge voe-
fetisch pers-
Just Havel-
ezel als e-
te worden,
der den in-
amsche ge-
de vrucht
bedaren e

uurzame en ach-
t verwisseling de
russchen noemen
roegt: dat daaraan
dschap, die
digid is ta-
en het zaad
igen dag toe
dauidelijk tegens-
ch kant in den
(stuk), en wel-
ik en den Salas
Engelen, die
n), maar niet de
de H. Schrijver
des Duivels,
antwoorden wij
de geesten die
genoemd worden
rekt niets tot het
en wordt nergens
dewijl hij niets
schijn de kracht
niste dit hebbe-
oon niet met zoo
het zaad der
adderonge-
), welke zijn uit
de een leugenar-
den begins
die de zonde
nt de Duivel
va 10: hierin
de kinderen
e nu gezegd wor-
en kinderen
noemd en gezegd
En zo zij op de
eesten het zaad
Geloof althans
en zijnde, dit zeg

HEPP

K.

um te Amsterdam
en en kranen
vieren van het
door de Chris-
sterdam werden
zilveren feest-
vieren van een
elfs veel ervoor
gesproken, tot

te zoeken, dat
hemelgewelf staat
hotel eten zullen
den schotel tacht
den stil en kau-
zich niet en de
en het was alle
kwam in, en het
„spelont“, waar-
ting ook over de
naking van alle
„pokriefen“, Selu-
t van haar „Woe-
dat welsprekend
er groote verbor-
schrijver, niet is
et onkiesche vo-
elome curiositeit
dagdelijke geboorte
plaats is in de
evens opgebouwde

Pseudo-Mattheus
ten heeft en dan
rsten. Het enige
kkend verhaal de
cas in de velden
menschen en dan
n de verschijning
utgeesten gedacht
harders ontzet
achterlaten, -
en echt kenmerk
noodig om het
die het Woord
„teeken“ slecht
diking, dat het
engelen en dat
ZELF, en dis-
schilderij een be-
na niet is uitge-
pen in oogen van
veld, maar ook
boorte wacht, -
mel hemelgeschied-
lonk, niet slechts
oolang Maria &
verschil. Bij Lucas
en (herders) ge-
veten; het licht
en lichtglans, ook
at te geschieden;
openbaring, maar
illustratie van God-
de „noodzakelij-
en lichtschijnsel,
n verbaasden, en
odra de engel

blij, dat we nu weer aan den gewonen arbeid bezig
gingen, waarin ten slotte toch de kracht van zulk
een vereeniging gelegen moet zijn en waarin ze
ook het best kan toonen wie ze is, meer dan in
een feestconcert.

En voor ditmaal was besloten tot een nieuwe
uitvoering van het aloude en zoo geliefde Weih-
nachtsoratorium van J. S. Bach. Reeds driemaal
heeft de C. O. V. dit tegen Kerstmis gegeven en
thans was het (wanneer ik me tenminste niet ver-
gis) de vierde keer.

In 1914, bij de eerste uitvoering, was ik niet
legenwoordig, doch alle volgende keeren wel. En
ik wil beginnen met het uitspreken van den wensch,
dat de vereeniging blijve in deze lijn. Het moge
voor haar een schoone en goede gewoonte worden,
tegen Kerstmis ons Christenvolk in Amsterdam,
dat voor muziek ontvankelijk is, te vergasten op
deze zeldzaam schoone vertolking door den groo-
ten meester Bach van de gedachten, die dan door
het gepredikte Woord nieuwe frisheid verkrijgen
voor onzen geest en in staat zijn, ons weer tot
dankende aanbidding te brengen.

De C. O. V. heeft langzamerhand het Amster-
damsche publiek zoo weten te winnen, dat thans
reeds meer dan 1000 vaste bezoekers van haar
uitvoeringen staan ingeschreven. Dat is een goed
teeken voor de vereeniging en evenzoo voor haar
habitués. Men moet niet meer afhankelijk zijn van
de wisselende kansen der uitvoering van een be-
paald werk, doch een vaste kring moet zich vor-
men van menschen, die in de C. O. V. belang-
stellen en willen komen luisteren naar wat zij
ten gehoor zal brengen. Natuurlijk legt dit op de
concerteerende vereeniging een zekere verplichting;
maar zij heeft dit vertrouwen zich tot dusverre
alleszins waardig getoond en er is geen reden,
aan te nemen, dat zij dit ook niet verder zou
doen. Daarom wensch ik de C. O. V. en de Am-
sterdammers van harte geluk met het behaalde
succes, waarin ik een aanwijzing zie, die me voor
de toekomst der Christelijke muziekbeoefening wel
zeer hoopvol stemt.

De avond van Dinsdag der vorige week (ik kon
de uitvoering niet bijwonen en werd daarom door
het bestuur voor de generale repetitie uitgenoodigd)
zal aan dit vertrouwen zeker geen afbreuk hebben
gedaan, doch het ongetwijfeld zeer hebben beves-
tigd. Ook nu was de zaal weer stampvol en de
belangstelling groot.

Ik heb telkens zitten nadenken over de vraag:
heb ik dat nu goed of is het verbeelding, dat de
uitvoering van 1925 zoo veel beter was dan die
van 1924? Verleden jaar kon ik (Muzikale Kro-

zelf weer heengegaan zijn; want heilsfeiten brengen
het allerkostelijkst bezit; ze komen daarom niet met
de kwistigheid der natuur, die het overbodige geeft
in overstelpende welde, maar ze dienen zich aan als
mededeeling van de „dure“ gave Gods; aardeduister
en hemelsch licht spelen met elkander niet en spelen
dóór elkander ook niet met het spel der gewinning, die
het geweldige naar beneden haalt en die voor het
transcendente geen plaats meer overlaat. Maar bij den
apokriefen pseudo-Mattheus wordt een lichtschijnsel ge-
fantaseerd, dat gansch regelmatig wordt; de hemel-
sche genade wordt heel mooi gemaakt en haar gra-
tie ontvangt allen opsmuk, die machteloze fantasie
haar maar even toedienen kan; maar in hetzelfde
ogenblik wordt de genade van haar „vreeseijheid“
berooft; wat men tegenwoordig „het numineuse“ noemt,
wordt hier niet eens in de verte aangeraakt of ver-
moed. Kanoniek is de voorstelling van het heils-
feit als „eijmalig“; maar de apokriefe verzinning
schetst ontvangers van Gods genade, die zich niet
meer behoeven te gewennen aan het hemelsch
wonder, doch eraan gewend zijn. Wie zich gewent
heeft den strijd nog der gedachten; maar wie gewend
is, heeft den vrede; maar vraag niet, of die vrede
ook echt is.

En — wéér is het diezelfde pseudo-Mattheus, die
zijn eigen fantasieën niet eens aan kan; evenmin
als de Jakobus van zooveen. Stel u voor: terwijl de
spelont van Maria van hemelsch licht overtoogen is
en blijft, en dus de aanwezigheid van het wonder
zich onmiddellijk aan wie binnentreedt, laat zien met
neerwerpende klaarheid, daar komen weer de vroeg-
vrouwen, twee nu, Zelomi en Salome, met de nuch-
terheid van den vakmens, met koele ontleding, zich
overtuigen dat de maagd heeft gebaard. Geweldigheid
en gepluis, verbazing en zakelijke nuchterheid, uit-
breken in lofzangen, en de koele ontleding vaardigheid,
zijn alle motieven, die de schrijver door elkaar haspelt
en waartusschen hij geen eenheid heeft kunnen schep-
pen. Het wordt haast komisch, als hier, evenals in de
kanonieke evangeliën, maar dan volgens heel anderen
redeneergang, het oude testament wordt aangehaald
als de Schrift die „vervuld wordt“. Leg het
kanonieke woord: „toen is vervuld gewor-
den, hetgeen gesproken is door den pro-
feet...“ gerust en veilig, elken keer, naast het
geknutsel van den valschen Mattheus, die ons komt
vertellen, dat os „en ezel“ het kindeke aanbaden en
dat toen vervuld is wat Jesaja zegt: de os
kent zijn bezitter en de ezel de kribbe zijns heeren...
en ge voelt aanstands het onderscheid tusschen pro-
fetiesche perspectief en artistiek (een leelijk woord volgens
Just Havelaar) geknoei. Wie eenmaal dien os en dien
ezel als echt apokriefe beesten mocht komen gewaar
te worden, die kan met geen mogelijkheid meer on-
der den indruk komen van het overige pseudo-matthe-
aansche godierte; als daar zijn de draken, die op
de vlucht naar Egypte door den knaap Jezus tot
bedaren en tot aanbidding gebracht zijn; bedaarde

niek XI) niet zoo enthousiast erover zijn, en dit
jaar kan ik slechts met blijdschap en geestdrift
erover schrijven. Een mensch is maar een mensch
en niet altoos even ontvankelijk om te hooren.
Maar bespreking met anderen, waaronder die het
bij uitnemendheid kunnen weten, gaf me de over-
tuiging, dat het niet aan mij lag, doch dat hier
werkelijk de C. O. V. ons een uitvoering heeft
geschonken, die het volmaakte zeer dicht benaderde,
en dat haar eerste concert in het nieuwe lustrum
een prachtige inzel is geweest.

De leiding van Cuypers — om daarmee te
beginnen — leek me veel vaster en gelukkiger
dan verleden jaar. Hij is een ander dan Schoon-
derbeek; dat bleek ook nu weer. Maar voor zijn
opvattingen is toch ook veel te zeggen en heel
wat erin is zeer te waardeeren.

Bijzonder troffen mij ditmaal de zorg, aan de
koralen besteed, en het accentueeren in de reci-
tatieven van wat verdient naar voren gebracht
te worden krachtens den inhoud der woorden. Laat
ik het zoo zeggen: er werd door koor en solisten
onder Cuypers' leiding met veel begrip van de
zaak gezongen. En dat is toch wel hetgeen men
inzonderheid op zulk een uitvoering in de eerste
plaats verlangt; want het gaat der C. O. V. niet
om een Ohrenschaus (een vergasting voor de
ooren) doch om een zoo goed mogelijk vertolken
van de gevoelens der Christelijke gemeente. De
dirigent leek me ditmaal geheel erin te zijn. En
gelukkig jaagde hij ook niet meer zoo als verleden
jaar.

Met de solisten had de C. O. V. het ditmaal ook
bijzonder getroffen. Een kwartet van aan elkander
gewende menschen, die ieder voor zich kunste-
naar zijn en elkaar ook goed begrijpen in
hun zang. Zoo was het duet van sopraan en bas
No. 40 over den naam Jezus alsmede het Terzet
(No 51) „Ach wann wird die Zeit erscheinen?“ van
sopraan, alt en tenor een voorbeeld van uitnemen-
den samenzang gelijk men het niet zoo heel vaak
hoort.

De sopraan en bas waren Janna Brandsma en
Caro, evenals verleden jaar. Alt was ditmaal Suze
Luger, die uitnemend voldeed; en de tenorpartij
had thans niet Walter, tegen wiens optreden ik
verleden jaar nogal heel wat bezwaar moest maken,
doch Jac. van Kempen, van wien ik zou durven
zeggen, dat hij zichzelf overtrof; en dat beteekent
nogal iets! Caro schitterde weer in de Aria No
8 („Grosser Herr und starker König“), die hem
bijzonder ligt; jammer dat ze thans een coupure
moest ondergaan.

aanbidding... dat is zelfs al een gansch apokrief
gewrocht en gedrocht; maar Ps. 148:7 zegt toch met
wat meer bewogenheid: looft den Heere, al gij
zeemonsters en diepe afgronden. Toch meent onze
pseudo-Mattheus, dat hij met zijn drakenaanbidding
dit woord heeft laten „vervuld“ worden... evenals
met zijn leeuwen en panthers, die genoeglijk mee-
wandelen naar Egypte. Denkt iemand hier aan de
dieren, die volgens het kanonieke bericht in de woestijn
kwamen ter aanbidding, na de verzoeking? Maar in
de woestijn is geen kind-zonder-verzoeking. Toch de
mân, die van den duivel verzoekt is; die om het
paradijs worstelen moet; die, als hij de paradijsver-
zoeking heeft doorstaan, anders dan de eerste Adam,
ook de paradijsvreugde bij voorbaat smaken mag van
dier, mensch, en liturgischen engel, die zich saam ve-
eenigen. En dan ook weer slechts even, in moment-
opname. Hier in het apokriefe verdichtsels, is het ech-
ter weer de toestand, in plaats van het feit der
aanbidding met de dierenwereld. En terwijl bij de kano-
nieke evangelisten Christus de dieren ontmoet in de
woestijn als zijn ambt aanvaardt, daar is hier van
het heele begrip „ambt“ en „ambtswerk“ geen flauw
vermoeden. De dieren zijn weer een illustratie; de
beesten zijn tam, maar de illustrator ook. En dat is
hun geen geluk en hem zeker een ongeluk; hij kan
niet vreezen. Hij laat de leeuwen rustig
wandelen naar Egypte, weken achtereen. Maar profe-
tischen zielen zeggen, overal waar het transcendente won-
der is, zelfs wanneer het vliedt naar Egypte's verber-
ging, ze zeggen met Amos, dat „de leeuw nog
brult“, en dat zoo de Heere spreekt en dat wie
niet vreezen kan en wie niet in vreezen zet, Hem
niet heeft gezien, Hem, die het Woord is, dat vleesch
geworden is.

Waarom zouden we nog verder gaan? We zouden,
vooral uit de kindheidsverhalen, heel wat kunnen aan-
halen. Vertellingen b.v. uit de apokriefen over Jezus'
spelen met wonderen: hij laat speelmakkeren dood-
vallen om ze weer dadelijk levend te maken; hij
ontsnapt aan de sabbatswet door enkele uit slijk ge-
vormde musschen, die dan toch maar verboden, wijl
op sabbath gefabriceerd, speelgoed waren, zoo maar met
wat handgeklap in heusche musschen te vranderen; hij
overbluft zijn leermeester Zacheus, die hem de
letters wil leeren met pronkerige vragen van woud-be-
filosofische verzinning, b.v. als hij den meester vraagt
eens te zeggen, wat het „wezen“ is van de A of het
„wezen“ van de B; een eigenwijsheid en een pron-
kerigheid, die al aanstands u heel ver brengt uit
de sfeer van den kanonischen 12-jarigen Jezus in
den tempel; want die vraagt als een echt kind;
die vraagt niet betweterig, maar om te leeren; die
Jezus van 12 jaar verbluft niet en overtrooft niet, maar
verbaast: niet met zijn handigheid, maar over zijn
inzicht.

Ja, verbluffen doet het kind, de knaap Jezus in de
apokriefe evangeliën telkens weer. Wat dunkt u van
het volgende?

Het koor was den ganschen avond naar mijn
meening voortreffelijk. Bijzonder verdiende waar-
deering het vaste en zekere van het geheel, het
genuanceerd zijn der koralen en de coloratuur in
No 24 („Herrscher des Himmels, erhöre das Lal-
len“). Het scheen, dat de herhaling gunstig werkte
en dat, nu alles van de muziek tot in de puntjes
bekend was, de leden meer aandacht konden geven
aan de voordracht zelve. Dit pleit voor een jaar-
lijksche herhaling omstreeks Kerstmis, die ik hoogst
gewenscht acht en die ook voor het publiek zeer
aanbevelenswaardig geacht moet worden.

Over het orkest behoeft niets te worden gezegd;
het was als steeds supérieur. Wel moet ik nog een
bijzonder woord van lof toekennen aan den orga-
nist Doortmont, die veel te genieten gaf met zijn
schoon instrument; niet het minst in koraal No
28 („Dies hat er Alles uns getan“).

Zoo kon ik van harte toepassen op deze uit-
voering hetgeen Caro zoo goed zong in Recitatief
No. 22, „dass es uns heut so schön gelinget“. Ook
verheugt het me, dat de proefneming van ver-
leden jaar om aan het einde „uns mit euch“ te
laten „einstimmen“, waartegen ik toen mijn be-
zwaren motiveerde, niet werd herhaald. Voor een
volgende uitvoering blijf ik mijn wensch handhaven,
dat toch koraal No 59 „Ich steh' an deiner Krip-
pen hier“ niet gecoupeerd worde; dit behoort tot
het wezenlijke, dat men niet zonder schade kan
missen. Overigens zou eenige verwisseling van
coupures me niet ongewenscht lijken.

de M.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Van studeeren.

Meermalen is de klacht gehoord in den laatsten
tijd, dat onze onderwijzers niet studeeren. Er is
in die klacht iets, dat vreemd aandoet.

Zeker, wanneer we nagaan, wie zoodat het „Pae-
dagogisch tijdschrift voor het Chr. Onderwijs“ lezen,
wanneer we zien, welke en hoeveel onzer onder-
wijzers zich voor wetenschappelijke vraagstukken
interesseeren, dan kan er soms wel schijn — soms
misschien ook wel iets meer dan schijn — van
reden zijn, om te klagen. En klagen doet men
altijd gaarne.

Maar we moeten in ons beoordeelen toch billijk
zijn.

Vergeeten we toch niet, dat het overgrote deel
onzer jongere onderwijzers(essen) „zit“ voor een
examen. En daarmee „zitten“ ze. Den toch be-
trekkelijk weinigen tijd, dien ze overhebben, moeten

Toen de speelmakker van den jongen zoon van
Maria eens van het platte dak gevallen was en de
ouders van den jongen (Zenon) durfden beweren, dat
Jezus hem naar beneden geworpen had, sprong hij
direct van het dak af en maakte Zenon levend; die
moest dan zelf maar zeggen, of Jezus zijn kameraad
had afgedruwd van het dak. Een jongeman, die bij het
honthakken de bijl op zijn voet gekregen had en was
doodgebloed, werd door Jezus met 'n enkele aan-
raking van den voet genezen. Toen eens de kruik,
waarin de toen 6-jarige water voor moeder Maria
gehaald had, gebroken was, deed Jezus het water
kalm in zijn opperkleed; geen druppel werd gemorst.
Ook in de timmerzaak van zijn vader bewees het
wonderkind groote diensten; want een plank, die root
Jozefa doel te kort was, werd door Jezus zóó maar
uitgerekt en pasklaar gemaakt. En zoo gaat het verhaal
verder. Wie ook maar in het minst Jezus' toorn op-
wekte, werd op slag gedood, maar ook weer, als 't
hem zoo inviel, levend gemaakt. Jezus' tweede leer-
meester althans, die, boos om zijn lastige vragen,
hem geslagen had, viel op zijn vervloekend woord, dood
neer; maar toen een derde onderwijzer wat beschei-
dener optrad en Jezus zijn gang liet gaan en zijn
wetenschap prees, werd de gevloekte leeraar door den
knaap met een lach weer in 't leven teruggeroepen.
Vaak heeft de knaap Jezus met zijn wonderen bepaald
alleen het doel, om indruk te maken; waarom wierp hij
anders, volgens de Thomas-vertelling, de linnen do-
eken, die Salem moest kleuren, in een ketel met indigo,
zoodat Salem bij zijn terugkomst zag, dat de zoon
van Maria al zijn doeken bedorven had en waarom
anders baalde Jezus vervolgens alle doeken weer uit
den ketel, ieder in de gewenschte kleur, waarin Sa-
lem ze had moeten verven?

* * *

Wij willen nu niet verder graven in deze duister-
zwoele mijn.

Wat we nu nog beoogen is, ook al terwille van de
zuiverhouding van onze kerstvreugde en ter ver-
dieping van ons dankbaar aanvaarden van wat het
kanonieke bijbelboek ons zegt omtrent het vleeschge-
worden Woord: enkele kenmerkende onderscheidingen
aangeven tusschen kanonieke en apokriefe kerstgedach-
ten. Reeds grepen we daarop vooruit. Maar er is meer.
Vuurwerk en zonlicht hebben niet alleen reeds bij opper-
vlakkige waarneming hun ongelijkheid doen zien; maar
er is tusschen beide verschil in wezen. En wie Gods
zuiver licht niet missen kan om zijns levens wil, die
wil daar zooveel van weten, als hem noodig is, om
in den eenvoud van het licht Gods waarachtige genade
te genieten.

K. S.